

3. Гойда Т. В. Фінансові ресурси держави : монограф. / Т. В. Гойда. – К.: НЮС, 1997. – 176 с.
4. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. / М. Я. Коробов. – [2-ге вид., стер.]. – К.: Товариство «Знання», КОО, 2011. – 378 с.
5. Белолепецкий В. Г. Финансы фирмы: курс лекций / В. Г. Белолепецкий; [под ред. И. П. Мерзлякова]. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 298 с.

Паньків А. В., ст. гр. ФСГм-21
Спасів Н. Я., к.е.н., доцент

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ

Характерність нинішнього рівня наукових знань про банкрутство полягає у відсутності єдиного загальноприйнятого визначення цього терміну, що призводить до розмаїття та суперечливості трактування і розбіжності у поглядах.

М. Н. Скворцов у своїй книзі «Як запобігти банкрутству підприємств?» під банкрутством розуміє фінансову неспроможність, пов'язану з недостатністю активів у ліквідній формі, неспроможність юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити у встановлений термін пред'явлені до нього зі сторони кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом. Цю ж думку поділяють такі вчені-економісти як О. М. Бандурка, М. Я. Коробов та П. І. Орлов. На наш погляд, дане визначення поняття банкрутства не є повним, адже воно не враховує реабілітаційні процедури (санацію чи мирову угоду), які можуть носити позитивний або негативний характер для боржника.

Значно ширше оцінює банкрутство Б. М. Поляков, а саме «... як визнану господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність за рахунок реабілітаційних процедур і погасити грошові вимоги кредиторів, враховуючи при цьому такі критерії банкрутства як незадовільні результати санації чи мирової угоди, нестача майнових активів та неоплачені грошові зобов'язання».

У своїй праці «Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти» М. Тітов висловлює думку, що банкрутство – це припинення за судовим рішенням господарської діяльності фізичної чи юридичної особи при неспроможності задовольнити, визнані ним (або судом), вимоги кредиторів і виконати зобов'язання перед вартістю свого майна, якщо застосування засобів попередження банкрутства не дало позитивних результатів [1, с. 136].

Таким чином, дана дефініція в основному аналогічна визначенню Б. М. Полякова, оскільки також враховує такі риси боржника: неспроможність

розрахунку з кредиторами, перевищення зобов'язань над вартістю майна та негативні показники при застосуванні заходів щодо попередження банкрутства.

Однак, згадане трактування зазнає критики з боку окремих авторів, зокрема, Р. Афанасьєв вказує на необхідність уточнення можливостей визнання банкрутами фізичних осіб, піддаючи сумніву те, чи є вони суб'єктами господарювання [2, с. 23]. У свою чергу, Д. Кращенко твердить, що «перевищення зобов'язань над вартістю майна» виступає своєрідним захистом кредиторів, адже призводить до нового поділу власності, спроб привести до банкрутства рентабельні підприємства, з метою заволодіти активами за безцінь і знищити конкурента [3, с. 72].

У трактуванні Пластуна О. Л. банкрутство підприємства – це підсумковий результат глибокої фінансової кризи, що унеможливорює нормальну діяльність підприємства та робить його неплатоспроможним. Автор стверджує, що саме криза стає причиною виникнення банкрутства на підприємстві [4].

З точки зору неправильного управління розглядають поняття банкрутства Г. Ляшенко, В. Петренко та М. Лосєва.

Так, на думку Г. Ляшенко, банкрутство в умовах ринкової економіки є наслідком незадовільного управління підприємством, нехтування впливу різноманітних факторів мікро- і макросередовища, а тому його правомірно розглядати як плату за економічну свободу у виборі напряму господарської діяльності, ринків збуту, у ціноутворенні, найманні робочої сили [5].

В. П. Петренко та М. С. Лосєва дають наступне визначення поняття: «банкрутство – це плата за свободу вибору системою менеджменту підприємства стратегії і тактики його поведінки на ринку, розплата за управлінські помилки у стратегічному плануванні, хибні цілі й прийняті для їх досягнення рішення, наслідком чого повинно бути невідворотне включення механізму фінансового банкрутства – розорення боржника кредиторами» [6].

Поняття банкрутство досліджували також Берест М. М. та Тимошенко А. П. Вони стверджують, що банкрутство – це визнана судом неспроможність господарюючого суб'єкта виконувати свої зобов'язання та продовжувати підприємницьку діяльність внаслідок її економічної неефективності, що є негативним наслідком кризи, призводить до порушення фінансових відносин і ставить під загрозу подальше функціонування підприємства. Як бачимо, дане визначення є більш загальним і включає у себе аспекти неспроможності, неефективного управління, кризової ситуації [7].

З юридичної точки зору розглядає сутність банкрутства Герасимова В. Я. Так, на думку автора, банкрутство – це юридичний факт (оскільки лише господарський суд може визнати факт банкрутства), наслідком якого є ліквідація (повна або часткова) боржника [8].

Наведені формулювання є найбільш слухними і були враховані при розробці нової редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності

боржника або визнання його банкрутом». Згідно цього нормативно-правового акту банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури. З нашої точки зору, не зважаючи на те, що законодавче визначення враховує ряд критеріїв банкрутства (встановлену абсолютну неплатоспроможність, незадовільні результати реабілітаційних процедур (санації чи мирової угоди), недостатність активів для покриття зобов'язань, неоплачені грошові зобов'язання), воно не є вичерпним. Адже останнім часом багато вчених-економістів (зокрема Д. Дідов) пропонують новий критерій – ліквідність бізнесу, або здатність продовжувати роботу підприємства на прибутковій основі, а не встановлювати неспроможність на основі балансу боржника [8, с. 18]. Переконані, що застосування ще одного критерію дозволить більш повно дослідити явище банкрутства.

Таким чином, проаналізована еволюція уявлень про банкрутство та сучасне трактування даного терміну дають можливість зробити висновок про багатогранність, глибину сутності та необхідність подальшого дослідження цієї дефініції.

Література

1. Лігоненко Л. О. Методологія діагностики банкрутства підприємства і напрямки їх вдосконалення / Л. О. Лігоненко // *Фінанси України*. – 2008. – №8. – С. 136–139.
2. Банкротова Н. Банкрутство: безвихідь чи вихід? / Н. Банкротова // *Баланс*. – 2010. – № 11 (292). – С. 23–29.
3. Петленко Ю. О. Механізм банкрутства підприємств / Ю. О. Петленко // *Фінанси України*. – 2008. – № 2. – С. 67–72.
4. Кирилов В. Н. К вопросу определения признаков банкротства / В. Н. Кирилов // *Экономика строительства*. – 2011. – № 7.
5. Раєвнева О. В. Формування поведінки неплатоспроможного підприємства / О. В. Раєвнева // *Фінанси України*. – 2009. – № 4.
6. Тинний І. В. Становлення інституту банкрутства підприємств в Україні / І. В. Тинний // *Фінанси України*. – 2009. – № 8.
7. Тітов М. І. Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти / М. І. Тітов. – Х.: Консул. – 2007.
8. Терещенко О. О. Антикризовий фінансовий менеджмент – вимога «нової економіки» / О. О. Терещенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.corporation.com.ua/library/publication/pub.php?id=199>.